

REFERENCES:

1. Zagal'na deklaraciya prav lyudini. [Universal Declaration of Human Rights]. (1948, December 10). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text. [in Ukrainian].
2. Konvenciya pro prava ditini. [Convention on the Rights of the Child]. (1989, November 20). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text. [in Ukrainian].
3. Konvenciya pro prava osib z invalidnistyu. [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. (2006, December 13). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text. [in Ukrainian].
4. Sobol, Ye.Yu. (2014). Kategoriyi administrativno-pravovoyi modeli diyalnosti publichnoyi administraciyi shodo realizaciyi j zahistu prav ta svobod invalidiv. [Categories of administrative and legal model of public administration activities for the implementation and protection of the rights and freedoms of persons with disabilities]. *Derzhava ta regioni. Ser.: Pravo*, 1, 37-41 [in Ukrainian].
5. Kondratenko, V.M. (2019). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya prav i svobod osib z invalidnistyu. [Administrative and legal means of ensuring the rights and freedoms of persons with disabilities]. Extended abstract of candidate's thesis. Harkiv [in Ukrainian].
6. Pro stan zabezpechennya v Ukrayini vstanovlenih chinnim zakonodavstvom socialnih, ekonomichnih, pravovih i konstitucijnih garantij u sferi socialnogo zahistu ta reabilitaciyi invalidiv. Postanova Verhovnoyi Radi Ukrayini № 560-IV. [On the state of ensuring in Ukraine the social, economic, legal and constitutional guarantees established by the current legislation in the field of social protection and rehabilitation of the disabled. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine № 560-IV]. (2003, February 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-15#Text>. [in Ukrainian].
7. Busel, V. T. (Ed.). (2001). Velikij tlumachnij slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. K.: Irpin: Perun [in Ukrainian].
8. Olijnik, O.V. (2015). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya informacijnoyi bezpeki. [Administrative and legal means of information security.]. *Yuridichnij visnik*, 1 (34), 65-69. Retrieved from: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2015/statji_n1_34_2015/14.PDF. [in Ukrainian].
9. Malko, A.V. (1999). Problemy pravovyh sredstv: Sbornik nauch. issled. «Problemy teorii gosudarstva i prava». [Problems of legal means: Collection of scientific. research. "Problems of the theory of the state and law"]. M.: Prospekt [in Ukrainian].
10. Salmanova, O.Yu. (2002). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya milicijeyu bezpeki dorozhnogo ruhu. [Administrative and legal means of ensuring traffic safety by the police]. Candidate's thesis. Harkiv: Nac. un-t vnutr, sprav [in Ukrainian].
11. Kolpakov, V.K. (2003). Administrativne pravo Ukrayini : [pidruchnik]. [Administrative law of Ukraine: [textbook]]. K. : Yurinkom Inter [in Ukrainian].
12. Kolomoyec, N.V. (2019). Osoblyvosti ta systema zasobiv administrativno-pravovoho zakhystu prav dytyn v Ukrayini. [Features and system of means of administrative and legal protection of children's rights in Ukraine]. *Nacionalnyj yuridicheskij zhurnal: teoriya i praktika*, 1, 86-90. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 18.10.2019

УДК 340.12:343.242

Романюк Валерій Миколайович,
адвокат

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

У статті автор відстоює позицію, що ідея справедливості фактично є однією з головних моральних універсалій, без яких людське життя було б неможливим. Справедливість є категорією морально-правової та соціально-політичної свідомості, поняття про належне, пов'язане з історично мінливими уявленнями про невід'ємні права людини.

Автор доводить, що відновлення соціальної несправедливості, викликаної вчиненням злочину, може бути досягнуто тільки справедливими засобами.

Справедливість покарання та інших заходів кримінально-правового характеру знаходиться в прямій залежності від їх відповідності меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання, від точної індивідуалізації кримінальної відповідальності і покарання. Відповідність покарання та інших заходів кримінально-правового характеру меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання може бути досягнуто призначенням тільки такого покарання або тільки таких заходів кримінально-правового характеру, які адекватні нанесеному збитку потерпілим і суспільству. Надсуворі заходи кримінальної відповідальності, як і, навпаки, надмірно м'які, справедливими вважатися не можуть.

У статті автор доходить висновку, що справедливість результатів застосування кримінальної відповідальності і покарання, як і справедливість засобів їх реалізації, визначається їх відповідністю меті відновлення соціальної

справедливості та іншим цілям покарання. Результати застосування кримінальної відповідальності і покарання справедливі тоді, коли виконані всі завдання, які стоять перед покаранням. При цьому відновлення справедливості може вважатися здійсненим лише за умови, що досягнуті цілі виправлення засудженого і попередження нових злочинів.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, справедливість, злочин, покарання, заходи кримінальної відповідальності, потерпілий.

Romanyuk V. CRIMINAL RESPONSIBILITY AS A WAY TO ACHIEVE JUSTICE

In the article the author defends the position that the idea of justice is in fact one of the main moral universals, without which human life would be impossible. Justice is a category of moral and legal and socio-political consciousness, the notion of the proper, associated with historically changing notions of inalienable human rights.

The author argues that the restoration of social injustice caused by the commission of a crime can only be achieved by just means. The fairness of punishment and other measures of a criminal law nature is directly dependent on their compliance with the purpose of restoring social justice and other purposes of punishment, on the precise individualization of criminal responsibility and punishment. Correspondence of punishment and other measures of criminal law nature to the goal of restoring social justice and other purposes of punishment can be achieved by prescribing only such punishment or only such measures of criminal law nature that are adequate to the damage to victims and society.

Excessive measures of criminal responsibility, as well as, conversely, excessively lenient, cannot be considered fair. In the article the author concludes that the fairness of the results of criminal liability and punishment, as well as the fairness of the means of their implementation, is determined by their compliance with the purpose of restoring social justice and other purposes of punishment.

The results of the application of criminal liability and punishment are valid when all the tasks facing punishment are fulfilled. In this case, the restoration of justice can be considered carried out only if the goals of correction of the convict and prevention of new crimes are achieved.

Key words: criminal responsibility, justice, crime, punishment, measures of criminal responsibility, victim.

Постановка проблеми. На сьогодні питання про правову природу відповідальності, в тому числі кримінальної, не можна визнати не тільки добре вивченим, але і в повній мірі поставленим. Сучасна концепція кримінальної відповідальності послужила підставою для наукової полеміки з широкого кола питань: від визнання легітимності кримінально-правових заборон до встановлення правової природи окремих складів злочину. Зсув дослідницьких інтересів в сторону техніко-юридичної і семантичної оцінки призводить до втрати категорією відповідальності її онтологічного змісту, розмиває грань між відповідальністю та іншими механізмами кримінально-правового регулювання. Однак не варто забувати, що сутність відповідальності як соціального регулятора невичерпна. Незважаючи на певну завуальованість філософської складової в юридичному розумінні відповідальності, не можна заперечувати її значимість.

По суті будь-яке питання практичної філософії так чи інакше торкається проблем справедливості. Ідея справедливості фактично є однією з головних моральних універсалій, без яких людське життя, як життя соціальне, було б неможливим. У цьому контексті варто відмітити, що відновлення соціальної справедливості є однією з найважливіших цілей покарання як форми реалізації кримінальної відповідальності. Така мета передбачає відновлення соціальної справедливості і порушеного громадського порядку, відшкодування завданої потерпілому шкоди, задоволену суспільну потреба в покаранні винуватого, усунення почуття страху і невпевненості, що виникає у суспільства у зв'язку з вчиненням злочину, посилення віри в здатність правоохоронних органів боротися з злочинністю і надійно захищати інтереси людини, суспільства і держави. Однак на сьогодні мета відновлення справедливості не зазначається як основна мета кримінального покарання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням з'ясування природи справедливості в кримінальній відповідальності у своїх роботах займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Е. Азарян, Ю. Блувштейн, В. Дуюнов, Є. Коваленко, О. Олійник, О. Тарбагаєв, Г. Рамазанов, Д. Скронний, М. Становський, В. Якушин та багато інших.

Метою статті є визначення філософсько-правових підходів до змісту кримінальної відповідальності як способу реалізації справедливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-який злочин є лише зовнішнім проявом того чи іншого внутрішнього душевного пороку людини, і тому покарання повинно стати відповідним ударом саме на цей порок людини, а не на всю його особистість, або, як висловлюються сучасні кримінологи, на весь його психологічний портрет і звичний спосіб життя. Тобто, якщо заздрісна людина жорстоко вбиває свого сусіда з тим, щоб заволодіти його майном, будинком і грошима, і при цьому закопує його тіло для приховування слідів вчиненого ним злочину, то такого злочинця необхідно карати відповідно, щоб він відчув суть та наслідки вчиненого ним злочину, усвідомив його тяжкість.

За справедливою думкою окремих авторів, кримінальне покарання, в кінцевому рахунку, повинно стати належним повчанням, духовно-моральним зціленням і виправленням осіб, які вчинили злочин, за допомогою правомірної, доцільної і справедливої відплати, кари, а також відновлення порушеного права і порядку в суспільстві [1, с. 63-64]. Мотиви, рушійні сили і наслідки застосовуваного до винного кримінального покарання не повинні бути схожими на мотиви вчиненого ним злочину, оскільки відомо, що неможливо мале зло викоринити ще більшим злом, хай навіть вони здійснюються з боку держави [2, с. 122]. Отож, якщо застосовується кримінальне покарання, яке за своїм характером, видом і розміром не здатне духовно-морально виправляти злочинців, а навпаки, здатне вводити їх в оману або псувати, калічити їх морально, то воно не може

називатися покаранням у власному розумінні цього слова. Таке «покарання» може стати лише черговим відповідним злом або навіть злочином, який може погіршити хиткість сформованого соціального правопорядку. Висока місія карального кримінального закону і держави, в кінцевому рахунку, повинна полягати в підготовці морально зіпсованих душ злочинців до справжньої свободи і порятунку, у відновленні в них правильного і гідного ставлення до своїх ближніх, в поверненні винних осіб в нормальний ритм повсякденного соціального життя [3, с. 5-7].

Саме тому важливо встановити категорію справедливості та її місце в системі кримінальної відповідальності. При розкритті змісту справедливості необхідно спиратися на її філософське тлумачення. З філософських позицій справедливість містить в собі вимогу відповідності між практичною роллю окремих індивідів у житті суспільства і їх соціальним становищем, між правами і обов'язками, між діянням і відплатою за нього, злочином і покаранням [4, с. 622]. Зважаючи на це, можна припустити поняття справедливості не рівнозначне поняттю «принцип справедливості». Перше явище значно глибше і знаходиться на вищому рівні ієрархії правових понять [5, с. 24]. Однак варто зазначити, що низка авторів практично отожднюють ці поняття, обмежуючи категорію справедливості лише межами призначення винуватій особі покарання, яке є відповідним тяжкості вчиненого злочину, особі винного, тобто законного, справедливого покарання.

Справедливість є категорією морально-правової та соціально-політичної свідомості, поняття про належне, пов'язане з історично мінливими уявленнями про невід'ємні права людини. Вона містить вимогу відповідності між реальною значущістю різних індивідів (соціальних груп) і їх соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, між діянням і відплатою, працею і винагородою, злочином і покаранням, тощо. Невідповідність цих співвідношень оцінюється як несправедливість [6, с. 325].

На думку Ю.Д. Блувштейна, основною метою кримінального покарання є відновлення справедливості. Автор вказує, що істинну роль кримінального закону в підтримці справедливості потрібно виявляти в тому, що здійснюване на його основі покарання зла є самостійною і досить важливою соціальною цінністю. Караючи зло, кримінальний закон відновлює тим самим справедливість, дисбалансовану неправомірними діями винної особи [7, с. 27]. Як вказують О.М.Тарбагаєв і Л.І. Спиридонов, покарання і кримінальна відповідальність за своєю сутнісною характеристикою, за своїм спрямуванням багато в чому схожі. Автори доходять висновку, що основною метою кримінальної відповідальності є саме справедлива відплата [8, с. 102].

Авторка С.В. Полубінська вбачає у відновленні соціальної справедливості плату за вчинений злочин, розмір якої залежить від його тяжкості [9, с. 139]. Більш широко розуміє відновлення соціальної справедливості В.Н. Петрашев і вказує, що це відплата, як задоволення моральної вимоги – не залишати злочин, який викликав обурення суспільства, без належного покарання. Справедливість і в тому, щоб кара відповідала тяжкості провини вчиненого злочину, розцінювалася б як відшкодування моральної шкоди, спричиненої існуючому правопорядку, що заподіяна злочином, як відновлення порушених злочином інтересів особи, суспільства, держави, – з одного боку, і як ресоціалізація, виправлення, за допомогою відбування покарання, безпека для колишнього засудженого – з іншого [10, с. 161].

При вивченні зазначеної мети необхідно виходити із загального поняття справедливості. Винний, що вчиняє злочин, порушує закріплену в законі заборону і тим самим заподіює істотної шкоди найбільш значущим суспільним відносинам. У зв'язку з цим зазначена особа повинна зазнати певні позбавлення або страждання, що є обґрунтованою і справедливою реакцією з боку держави у відповідь на допущену винну протиправну і суспільно небезпечну поведінку. Призначаючи засудженому покарання, суд вирішує частково або повністю відшкодувати шкоду, заподіяну злочином інтересам особи, суспільства або держави. На жаль, повністю компенсувати завдані збитки в процесі виконання покарання іноді неможливо. Особливо якщо держава не володіє адекватними способами впливу на злочинця.

Відновлення ж соціальної справедливості є поняттям багатограним. Необхідно погодитись з В.А. Якушиним, який пропонує розглядати відновлення соціальної справедливості через призму позиції інтересів потерпілого, суспільства, держави та винного [11, с. 204]. З точки зору інтересів потерпілого, винний має понести заслужене покарання з урахуванням тяжкості вчиненого, а сам потерпілий повинен отримати відшкодування шкоди в повному обсязі (як матеріальної, так і моральної, тобто отримати повне задоволення почуття справедливості). Стосовно до засудженого мета відновлення справедливості здебільшого стосується застосування покарання, причому не тільки на стадії його призначення, але і при застосуванні умовного засудження або застосування відстрочки виконання вироку. На стадії виконання покарання така мета також повинна бути досягнута через реалізацію таких принципів, як гуманізм, рівність всіх засуджених перед законом, раціональне застосування примусових заходів. У цьому контексті варто погодитись з позицією М.М. Станівського, який відстоює позицію, що інтереси потерпілого в цьому випадку знаходяться в певній контрверсії з інтересами винного [12, с. 19]. Цю тезу можна пояснити наступним: якщо засуджений заінтересований в призначенні йому судом мінімального покарання, то потерпілий, навпаки бажає максимально жорстокого підходу до застосування покарання, яке було б пропорційним тим стражданням, які викликані вчиненням злочину. Відновлення соціальної справедливості в очах суспільства проявляється при призначенні винному справедливого покарання за вчинений злочин, а також в доказах того, що держава спроможна покарати злочинця відповідно до вироку суду і забезпечувати правопорядок, громадську безпеку у суспільстві в цілому. На практиці іноді доводиться стикатися з тим, що гуманність по відношенню до злочинця обертається утиском прав потерпілого. Не можемо повністю погодитись з точкою зору Г. Рамазанова, який стверджує, що гуманізм

щодо злочинця досить часто є жорстокість щодо потерпілого, не можна проявляти гуманізм до злочинця всупереч волі і інтересам потерпілого [13, с. 25].

Погоджуючись з другою частиною висловленої тези, все ж маємо сказати, що прояви гуманізму по відношенню до злочинця не можуть визнаватись жорстокістю щодо потерпілого в тому випадку, коли буде дотриманий справедливий баланс інтересів обох суб'єктів. Тим більше основним інтересом потерпілого має все ж таки стати відшкодування матеріальної та моральної шкоди і усвідомлення того, що особа понесе справедливе покарання, не вдаючись до бажання його максимальної жорстокості.

Відновлення соціальної справедливості з позиції держави виражається, в першу чергу, в тому, що держава в особі правоохоронних органів забезпечує реалізацію мети покарання як в своїх інтересах, так і в інтересах потерпілого, суспільства і засудженого. При цьому свої інтереси вона забезпечує шляхом засудження особи, що порушила закон. Також держава може частково відшкодувати заподіяну потерпілому шкоду за рахунок компенсаційних видів покарання (штраф, виправні роботи, тощо).

Отож, мета відновлення соціальної справедливості передбачає призначення справедливого покарання засудженому, моральне, а в деяких випадках і матеріальне задоволення почуття справедливості потерпілого і суспільства в цілому. Однак, слід враховувати, що відшкодування матеріальних збитків не завжди досягається при призначенні покарання, а моральне задоволення потерпілих і суспільство в цілому отримують лише при реальному виконанні призначеного покарання.

З метою відновлення справедливості нерозривно пов'язане питання - чи є кара власне метою покарання? Дискусії з цієї проблеми тривають в науці кримінального права та філософії і сьогодні. Окремі автори зазначають, що мета відновлення соціальної справедливості має своїм змістом покарання: осуд, осуд вчиненого злочину і особи, яка його вчинила [14, с. 21]. КК Російської Федерації містить в контексті визначення мети покарання відновлення соціальної справедливості, і як вказує В.К. Дуюнов, проголошення мети відновлення соціальної справедливості в тексті КК є власне офіційним визнанням законодавцем кари як мети покарання [14, с. 21]. Важко погодитись з таким формулюванням з тих підстав, що каральна функція держави по відношенню до злочинця хоч і має місце, але власне кара не є основним змістом мети відновлення справедливості, вона є виключно її елементом, оскільки саму мету відновлення справедливості потрібно розглядати комплексно через призму не лише винного у вчиненні злочину, але й потерпілого, держави і суспільства.

Розглядаючи принцип справедливості, Н.Ф. Кузнецова вказує, що справедливість має два аспекти: справедливість кримінального закону і справедливість покарання, призначуваного судом за злочини. Причому справедливим авторка пропонує вважати такий закон, який відповідає вимозі соціальної обґрунтованості криміналізації діянь та пеналізації злочинів [15, с. 75].

Висновки. У підсумку необхідно зазначити, що відновлення соціальної справедливості або, іншими словами, усунення соціальної несправедливості, викликаній вчиненням злочину, може бути досягнуто тільки справедливими засобами. Справедливість покарання та інших заходів кримінально-правового характеру знаходиться в прямій залежності від їх відповідності меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання, від точної індивідуалізації кримінальної відповідальності і покарання. Відповідність покарання та інших заходів кримінально-правового характеру меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання може бути досягнуто призначенням тільки такого покарання або тільки таких заходів кримінально-правового характеру, які адекватні нанесеному збитку потерпілим і суспільству. Надсудові заходи кримінальної відповідальності, як і, навпаки, надмірно м'які, справедливими вважатися не можуть.

Справедливість результатів застосування кримінальної відповідальності і покарання, як і справедливість засобів їх реалізації, визначається їх відповідністю меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання. Результати застосування кримінальної відповідальності і покарання справедливі тоді, коли виконані всі завдання, які стоять перед покаранням. При цьому відновлення справедливості може вважатися здійсненим лише за умови, що досягнуті цілі виправлення засудженого і попередження нових злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарян Е.Р. Преступление. Наказание. Правопорядок. СПб., 2004. 229 с.
2. Познышев С.В. Учение о карательных мерах и мере наказания. М., 1908. 181 с.
3. Ибрагимов И.М. Правомерные возможности защиты прав потерпевшего в Российском уголовном процессе. Москва. Юриспруденция, 2009. 421 с.
4. Философский энциклопедический словарь. М., 1989. 840 с.
5. Келина С.Г., Кудрявцев В.М. Принципы советского уголовного права. М. : Наука, 1988. 175 с.
6. Большой энциклопедический словарь. М., 1991. Т. 4. 874 с.
7. Блувштейн Ю.Д. Уголовное право и социальная справедливость. Минск, 1987. 63 с.
8. Тарбагаев А.Н. Понятие и цели уголовной ответственности. Красноярск, 1986. 120 с.
9. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Отв. ред. А.В. Наумов. М., 1996. 824 с.
10. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Ростов н/Д, 1996. 734 с.
11. Якушин В.А. Ещё раз о целях наказания. *Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева*. 2018. № 2, том 1. С. 202-209.
12. Становский М.Н. Назначение наказания. СПб.: Юридический центр Пресс, 1999. 480 с.
13. Рамазанов Г. Куда движется уголовное законодательство? *Российская юстиция*. 1999. № 1. С.25
14. Дуюнов В.К. Проблемы наказания в новом уголовном праве России. Белгород, 1998. 53 с.

15. Курс уголовного права. Общая часть. М.: Зерцало, 1999. Т. 1. 624 с.

REFERENCES:

1. Azaryan E.R. (2004) Prestuplenie. Nakazanie. Pravoporyadok [The crime. Punishment. Law and order]. SPb., 229 p.
2. Poznyishev S.V. (1908) Uchenie o karatelnyih merah i mere nakazaniya [The doctrine of punitive measures and the measure of punishment]. M., 181 p.
3. Ibragimov I.M. (2009) Pravomernyye vozmozhnosti zaschityi prav poterpevshego v Rossiyskom ugolovnom protsesse [Legitimate opportunities to protect the rights of the victim in the Russian criminal process] Moskva, Yurisprudentsiya, 421 p.
4. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar (1989) [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. M., 840 p.
5. Kelina S.G., Kudryavtsev V.M. (1988) Printsipyi sovetskogo ugolovnogo prava [The principles of Soviet criminal law]. M., Nauka, 175 s.
6. Bolshoy entsiklopedicheskiy slovar (1991) [Big encyclopedic dictionary]. M., T. 4, 874 p.
7. Bluvshhteyn Yu.D. (1987) Ugolovnoe pravo i sotsialnaya spravedlivost [Criminal law and social justice]. Minsk, 63 p.
8. Tarbagaev A.N. (1986) Ponyatie i tseli ugolovnoy otvetstvennosti [The concept and purpose of criminal liability]. Krasnoyarsk, 120 p.
9. Kommentariy k Ugolovnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii (1996) [Commentary on the Criminal Code of the Russian Federation] / Otv. red. A.V. Naumov. M., 824 p.
10. Kommentariy k Ugolovnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii (1996) [Commentary on the Criminal Code of the Russian Federation]. Rostov n/D, 734 p.
11. Yakushin V.A. (2018) EschYo raz o tselyah nakazaniya [Once again about the purpose of punishment]. Vestnik Volzhskogo universiteta imeni V.N. Tatischeva [Bulletin of the Volga University named after V.N. Tatishchev], 2, tom 1, Pp. 202-209.
12. Stanovskiy M.N. (1999) Naznachenie nakazaniya [Sentencing], SPb., Yuridicheskiy tsentr Press, 480 p.
13. Ramazanov G. (1999) Kuda dvizhetsya ugolovnoe zakonodatelstvo? [Where is the criminal legislation heading?] Rossiyskaya yustitsiya [Russian justice], 1, P.25.
14. Duyunov V.K. (1998) Problemyi nakazaniya v novom ugolovnom prave Rossii [Problems of punishment in the new criminal law of Russia]. Belgorod, 53 p.
15. Kurs уголовного права (1999) [Criminal Law Course]. Obschaya chast [A common part]. M., Zertsalo, T. 1. 624 p.

Стаття надійшла до редакції: 16.10.2019

УДК 343.13

Савчук Марина Анатоліївна,
адвокат

УМОВИ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У науковій статті досліджуються питання, які стосуються такої властивості доказів як допустимість. Допустимість - це властивість доказів (фактичні дані, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню), яка передбачає отримання доказів в порядку Кримінально-процесуального кодексу України (далі - КПК). Поруч з терміном "допустимість" законодавець визначає, які докази є недопустимими. Доказування у кримінальному провадженні передбачає дві сторони, які є його учасниками (сторона обвинувачення та сторона захисту), які мають можливість довести свою правову позицію. Обов'язковою умовою збереження доказу є дослідження всіх його властивостей, в тому числі допустимості.

Наукова спільнота досліджує питання юридичних властивостей доказів та висуває різноманітні версії щодо збору, перевірки та оцінки доказів у кримінальному провадженні з метою визнання доказів допустимими.

Ключові слова: докази, допустимість, властивості доказів, кримінальне провадження, розслідування.

Savchuk M. CONDITIONS OF ADMISSIBILITY OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The scientific article examines issues related to such a property of evidence as admissibility. Admissibility is a property of evidence (factual data on the basis of which the investigator, prosecutor, investigating judge and court establish the presence or absence of facts and circumstances relevant to criminal proceedings and subject to proof), which provides for obtaining evidence under the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter - the CCP). Along with the term "admissibility", the legislator determines which evidence is inadmissible. Evidence in criminal proceedings involves two parties who are its participants (the prosecution and the defense), who have the opportunity to prove their legal position. A prerequisite is the study of all the properties of the evidence, including admissibility.

The scientific community examines the legal properties of evidence and puts forward various versions of the collection, verification and evaluation of evidence in criminal proceedings in order to declare the evidence admissible.

Key words: evidence, admissibility, properties of evidence, criminal proceedings, investigation.